

Spoštovani predsednik vlade dr. Miro Cerar,

zahvaljujem se vam za vabilo na današnjo 7. sejo Sveta za nacionalno varnost in vam sporočam, da se seje tokrat ne bom udeležil.

Razlogi pa so naslednji:

1. Na dosedanjih sejah SNAV, na katerih smo obravnavali migrantsko krizo, sem podal vrsto konkretnih ocen in predlogov rešitev. Bili so večinoma preslišani ali zavrnjeni. Čez nekaj dni, tednov ali mesecev, ko je bilo za njihovo uresničevanje pozno ali prepozno, pa je vlada začela nekatere povzemati ali ponavljati.
2. Predstavniki vlade so v javnosti zanikali nekatere informacije, ki so bile prej podane na sejah SNAV (npr. o zavrnjeni ponujeni pomoči nemške in avstrijske policije), kar postavlja pod vprašaj kredibilnost visokih državnih funkcionarjev in dvom v verodostojnost institucij izvršilne oblasti. V izogib ponavljanja nekoliko tragikomične situacije, ko se dobronamernih predlogov tudi v najbolj kritičnih razmerah ne upošteva tudi zato, ker jih je pač podala SDS, vam nekaj predlogov za ukrepanje raje posredujem javno, čeprav se bojim, da bo učinek zaradi prestižnih razlogov podoben.

Slovenija se ob migrantski krizi srečuje z izjemno situacijo, ki pač terja organiziranje in ukrepanje izven rutine. Razmere so sicer resne, vendar je bila država v svoji zgodovini kos že mnogo hujšim izzivom. Leta 1991 so npr. preko naših meja tudi prihajali nepovabljeni obiskovalci, le da takrat večinoma v tankih, oklepnihi transporterjih in bojnih avionih. Slovenija jih je pričakala pripravljena in to kljub temu, da nam je JLA s pomočjo domačih nasprotnikov slovenske osamosvojitve leto prej razorožila Teritorialno obrambo (ni šlo zgolj za poskus, kot ste nedavno neresnično trdili v govoru ob obletnici MSNZ) in da je bilo za resne priprave zelo malo časa. Dve leti kasneje je bila Slovenija za dalj časa preplavljena z begunci iz Bosne in Hercegovine, vendar tudi ta situacija ni povzročila v državi nobenega kaosa niti ni prekomerno obremenila zgolj nekaj občin v državi. Slovenija je bila sposobna ustrezne organizacije in koordinacije in je vsa tveganja obvladala brez tuje pomoči.

Prva napaka, ki je bila storjena ob sedanjih krizi, je neverjeten spregled očitne izredne situacije in preobremenitve resursov, ki se je napovedovala že dolgo časa vnaprej. Na tem mestu se v vzroke nima smisla spuščati, ostaja pa to naloga za kasneje. Zamujena je bila tudi strateška priložnost, da se ob poletni napovedi Madžarske, da bo postavila ograjo na meji s Hrvaško, napove enak ukrep tudi z naše strani.

Takšna pravočasna napoved bi vsaj omejila migrantski val preko Slovenije, saj bi sprožila podobne verižne reakcije Hrvaške, Srbije in Makedonije ter pravočasno prisilila evropsko politiko k odločnejšemu ukrepanju. Seveda bi bila Slovenija sprva deležna kritik, tako kot so jih bile deležne Španija, Bolgarija in Madžarska, ko so zavarovale svoje meje. Vendar so te države danes varne pred migrantskimi valovi, Slovenija pa se v njih utaplja. Njihovi nekdanj močno kritizirani ukrepi za dosledno varovanje svojih in evropskih meja pa se čedalje večjemu številu držav in predvsem državljanov Evrope danes kažejo v povsem drugi luči. Najpomembnejše pa je dejstvo, da bi že sama napoved, podana v pravem trenutku, delovala preventivno in dejansko ograje na meji razen na najbolj kritičnih mestih niti ne bi bilo treba fizično postaviti, kajti Slovenija formalno ni v najbolj izpostavljenem položaju, saj nima zunanje meje EU. Ozek vrat steklenice na poti imigrantskega vala smo postali zato, ker smo zamudili s pravočasnimi ukrepi.

Danes so dobre rešitve zaradi spregledov in zamud omejene, kljub temu pa je tudi v danem kritičnem položaju možno boljše ali slabše ravnanje. Zato predlagam, da Slovenija čimprej:

1. Oblikuje operativno koordinacijsko skupino za obvladovanje migrantskih valov, ki jo vodi predsednik vlade in v kateri sodelujejo najodgovornejši predstojniki pristojnih institucij – po vzoru Koordinacijske skupine iz leta 1991, ki je uspešno vodila obrambo Slovenije;
2. Vzpostavi tehnične možnosti za namestitev zapornih ograj na najbolj izpostavljenih delih meje;
3. Pospešeno dopolni oziroma okrepi in usposobi prostovoljno rezervo Slovenske vojske in policije;
4. Takoj zagotovi izplačilo izrednih dodatkov policistom in vojakom ter ostalim zaposlenim, ki so izjemno obremenjeni z obvladovanjem imigrantskih valov;
5. Preneha načrtovati velike begunske centre za namestitev 5.000 ali več ljudi, saj glede na razpoložljive varnostne sile predstavljajo preveliko varnostno tveganje tako za okolico kot za najbolj ranljive skupine migrantov;
6. Zagotovi razbremenitev prebivalstva občine Brežice in drugih obmejnih občin s prenosom administrativnih postopkov pri evidentiranju in transportu ter oskrbi migrantov v večje število tranzitnih zbirnih centrov po celotni državi, vključno z Ljubljano;

7. Pospešeno zmanjšuje razliko med številom migrantov, ki vstopajo v državo in tistimi, ki jo zapuščajo, sicer bo ob gotovem zaostrovanju azilne politike v Avstriji in Nemčiji v državi trajno ostalo neobvladljivo število migrantov;
8. Ob sprejemu migrantov iz humanitarnih in varnostnih razlogov takoj in dosledno ločuje ženske in otroke oziroma družine kot najbolj ranljive skupine od množice ter jih oskrbi in obravnava prednostno, vse ostale pa ločeno in dosledno v skladu s Schengenskimi pravili.

Omejena pomoč policistov (400) iz drugih držav EU, ki smo jo najprej zavračali, sedaj pa z zamudo vendarle sprejeli, ne bo bistveno izboljšala položaja. Potrebovali bi najmanj petkrat večjo pomoč.

EU v vsem času imigrantske krize ni oblikovala nobene resne pobude Varnostnemu svetu OZN za reševanje krize na izvoru. Tudi Slovenija kot članica OZN, EU in NATO je pri tem povsem pasivna, čeprav krizo globoko občuti in razpolaga z vsemi formalnimi možnostmi, da nastopi z ustreznimi predlogi rešitev. Tudi če ne bodo takoj ali sploh ne bodo sprejeti, bodo sprožili razpravo in krepili razumevanje za naš položaj. Naj slovenska diplomacija končno spet zasluži denar, ki ga zanjo namenjamo davkoplačevalci.

S spoštovanjem,

Janez Janša

Ljubljana, 28.10.2015